

УДК 336.114

*В. С. Толуб'як,
д. н. держ.упр., доцент, професор кафедри менеджменту та публічного управління
Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль.*

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

*V. S. Tolubyak,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor at the Department of Management and
Public Administration, Ternopil National Economic University, Ternopil.*

THE ROLE OF FINANCIAL CAPACITY IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

У статті розглянуто наукові підходи до трактування економічної категорії «фінансовий потенціал» держави, адміністративно-територіальної одиниці та домогосподарства, які визначають повноту формування, об'єктивність оцінки та ефективність використання фінансового потенціалу. Окреслено багатогранність поняття «фінансовий потенціал країни» як сукупності ресурсного забезпечення (реальних та доступних фінансових ресурсів). Розкрито значення фінансового потенціалу у формуванні фінансових ресурсів адміністративно-територіальної одиниці. Зазначено, що фінансовий потенціал країни включає фінансовий потенціал регіонів, який, у свою чергу, поєднує фінансовий потенціал суб'єктів господарювання та фінансовий потенціал домогосподарств. Фінансовий потенціал є основою, що забезпечує ефективну реалізацію фінансової політики та впливає на сталий розвиток надаючи необхідну інформацію щодо обсягу наявних та можливих фінансових ресурсів. Управління фінансовим потенціалом країни доцільно здійснювати на основі комплексного підходу. Фінансова політика країни не може реалізовуватися без управління фінансовим потенціалом.

In the article scientific approaches to the interpretation of economic category «financial capacity» of the state, administrative-territorial units and households, which will determine the completeness of formation, the objectivity of the evaluation and the effectiveness of financial capability. Outlines the many facets of the concept of «financial potential» as a combination of resource provision (actual and available financial resources). The value of financial capacity in the formation of financial resources of administrative-territorial units. Noted that the financial potential of the country is the financial potential of the regions which unites the financial potential of business entities and the financial potential of households. Financial capacity is the basis to ensure efficient implementation of financial policies and impact on sustainable development providing the necessary information about the extent of the available and potential financial resources. Management of

financial potential of the country should be through an integrated approach. The financial policy of the country is connected and cannot be implemented without financial management capabilities.

Ключові слова: *фінансовий потенціал, сталий розвиток, фінансовий ресурс, фінансовий механізм, трансформаційні процеси, ринкова економіка.*

Keywords: *financial capacity, sustainable development, financial resources, financial mechanism, transformation processes, market economy.*

Постановка проблеми. В ринкових умовах, які характеризуються невизначеністю та динамічністю, як кожне підприємство, так і органи влади мають адекватно оцінювати власні можливості розвитку та ефективно розпоряджатися наявними фінансовими ресурсами. Ринкові трансформації в національному і світовому вимірах відображають посилення фінансової глобалізації та активізацію переміщення фінансових ресурсів у різних формах, що, у свою чергу, посилює значення фінансового потенціалу у реалізації стратегічних цілей економічних суб'єктів і країни в цілому.

Теоретичне підґрунтя розглянутої проблеми пов'язано і з відсутністю чіткого алгоритму створення Стратегії сталого розвитку в Україні, необхідність якої давно визнана на законодавчому рівні, проте в реальному житті існує ряд проблем щодо практичних кроків в напрямку реалізації. Це визначає актуальність та необхідність подальших наукових досліджень фінансового потенціалу та його ролі у забезпеченні сталого розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя дослідження фінансового потенціалу закладено в працях Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, Т. Веблена, Дж. Кейнса, А. Маршалла, Р. Масгрейва, В. Парето, А. Пігу, А. Сміта, Дж. Стігліца, І. Фішера, М. Фрідмана та ін. Важливі аспекти фінансового потенціалу держави, регіону, підприємств, домогосподарств розглядали у своїх наукових дослідженнях такі вітчизняні науковці, як О. Дем'ячук, М. Крупка, І. Луніна, В. Опарін, Н. Ткаченко, В. Тропіна, С. Шумська, А. Громадова, Н. Левченко, Г. Паргіна, Р. Портна, Г. Кучер, О. Кириленко, Т. Кизима, О. Тулай та інші.

Водночас сьогодні надзвичайно актуальним питанням є вироблення в державі такого механізму, який би здійснював ефективне управління наявним фінансовим потенціалом та забезпечив сталий розвиток країни в цілому.

Мета статті. На основі методології дослідження економічної категорії «фінансовий потенціал» визначити роль фінансового потенціалу у забезпеченні сталого розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що однією із базових характеристик економіки країни, основою її конкурентоспроможності, безпеки і сталого розвитку є економічний потенціал. У перекладі з латинської, потенціал – це сукупність наявних засобів, можливостей у певній галузі. При конкретизації об'єкта управління, потенціал означає наявність можливостей та здібностей (навиків та вмій) окремої особи (трудового колективу), за реалізації яких збільшується ефективність цього об'єкта (підприємства, регіону, країни). Тобто, наявний потенціал поєднує минуле, характеризує теперішнє та орієнтується на майбутнє [4, с. 6].

У планово-адміністративній економіці економічний потенціал розглядався як сукупність накопичених ресурсів та невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріальних благ та послуг з метою найбільш повного задоволення потреб суспільства. Сучасні науковці трактують економічний потенціал як сукупну здатність економіки країни, її галузей підприємств, домогосподарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, випускати продукцію, товари, надавати послуги, задовольняти суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва і споживання [15, с. 55].

Важливою складовою економічного потенціалу країни є фінансовий потенціал. В економічній науковій літературі поняття «фінансового потенціалу» часто ототожнюють з поняттям бюджетного, податкового або інвестиційного потенціалу. Із здійснення ринкових перетворень в державі змінюється і зміст цього терміну, поширюючи значення та надаючи йому динаміки. В результаті відбувається поступове еволюційне розмежування поняття «фінансовий потенціал» і «фінансовий ресурс».

Сьогодні приділяється велика увага стратегії економічного розвитку країни, одну з вирішальних ролей у якій має відіграти її фінансовий потенціал. Сучасні виклики, на які змушена реагувати наука і економіка, вимагають переосмислення та зміни підходів до фінансового потенціалу країни. Необхідність вирішення теоретичних та практичних завдань управління фінансовими ресурсами активізує роль фінансового потенціалу у забезпеченні сталого розвитку країни.

Важливою складовою реалізації стратегії сталого розвитку України є модернізація фінансового механізму, основна мета якої – підвищення ефективності використання фінансового потенціалу й оптимізація

управління наявними фінансовими ресурсами. Сьогодні постала необхідність вдосконалення фінансових методів, інструментів, важелів, нормативно-правового й інформаційного забезпечення на всіх рівнях економічної системи держави для забезпечення сталого її розвитку.

Найважливіші принципи і пріоритети сталого розвитку представлені в «Порядку денному на XXI століття», який був прийнятий у 1992 р. на Міжнародній конференції ООН з довкілля і розвитку у Ріо-де-Жанейро. В 2015 році 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй на Саміті зі сталого розвитку в Нью-Йорку одногосно прийняли нову глобальну програму сталого розвитку, що містить 17 цілей, яких світ має досягнути до 2030 року [1]. Найголовнішими є: побороти голод та бідність; забезпечити підтримку здоров'я та поширення здорового способу життя для всіх людей, незалежно від віку; забезпечити всеохоплюючий та справедливий доступ до якісної освіти та поширювати можливості для навчання протягом всього життя; забезпечити стале управління водними ресурсами; стимулювати стале та всеохоплююче економічне зростання, повну та продуктивну зайнятість і гідні умови праці; збудувати стійку інфраструктуру, поширювати всеохоплюючу та сталу індустріалізацію; забезпечити сталі практики споживання та виробництва; зберегти та стало використовувати ресурси океанів, морів та морських екосистем задля їх розвитку; сприяти сталому використанню наземних екосистем, боротьбі з опустелюванням та деградацією земель і забезпечити їх відновлення; посилити можливості для досягнення сталого розвитку та активізувати міжнародну співпрацю в даному напрямі. Для досягнення зазначених цілей та забезпечення сталого розвитку економіки має важливе значення формування відповідного фінансового потенціалу країни, що дозволить профінансувати відповідні програми та проекти.

Поняття «сталий розвиток» передбачає гармонійне поєднання екологічної, соціальної та економічної складових. Загалом з економічної точки зору він має забезпечувати цілісність і життєздатність природного середовища. Основою політики сталого розвитку має бути якість життя населення. Тому надзвичайно важливим є визначення пріоритетності та взаємозалежності життєвоважливих інтересів населення [14, с. 11]. Окреслюючи фінансові пріоритети парадигми сталого розвитку, необхідно виділити проблеми, наявність яких безпосередньо впливає на фінансовий потенціал держави.

Поняття «фінансовий потенціал» виникло в другій половині XX ст. в західній економічній літературі. Як науковий термін, «фінансовий потенціал» набув поширення у період найбільшого економічного спаду, у 70-х роках минулого століття. Відтоді він не втрачає своєї актуальності, що пов'язано з підвищенням його значущості для економіки, суспільства, країни і актуалізує дослідження особливостей не тільки його формування, але й функціонування та використання [10, с. 129].

Фінансовий потенціал як фінансова категорія відображає соціально-економічні відносини, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів і пов'язані із формуванням, розподілом та перерозподілом, використанням, накопиченням та примноженням його фінансових активів, впливають на фінансовий стан та фінансову стійкість.

В сьогоденних ринкових умовах фінансовий потенціал є основою соціально-економічного розвитку держави. Потенціал, що об'єднує в собі як просторові, так і тимчасові характеристики, концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин. Перший рівень визначається як результат минулого нагромадження системою сукупних властивостей, які зумовлюють можливість її до функціонування та розвитку, а поняття «потенціал» набуває значення «ресурс». Другий рівень розглядається як такий, де реалізуються наявні реалізовані та нереалізовані можливості, а поняття «потенціал» відповідає поняттю «резерв». Третій рівень свідчить, що потенціал «орієнтується на майбутнє», містить елементи майбутнього розвитку та виступає «єдністю стійкого і мінливого станів» [13].

Досліджуючи дане питання, Шумська С. С. зазначає, що «фінансовий потенціал країни» необхідно розуміти як сукупність фінансових ресурсів (що є у наявності та які можуть бути мобілізовані) усіх сфер та ланок фінансової системи, що утворюються за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел, а також коштів і ресурсів із джерел, які з різних причин є не доступними чи не задіяними в межах часового періоду розгляду, що у цілому характеризують фінансові можливості як окремих суб'єктів економіки, так і країни загалом. Дане визначення фінансового потенціалу країни розглядає ширше трактування фінансових ресурсів, а саме «фінансові ресурси у широкому розумінні»; дає можливість включати у розгляд ресурси, що з різних об'єктивних чи суб'єктивних причин не можуть бути враховані в обсязі наявних ресурсів, але які за наявності не обхідних механізмів та правового поля можуть стати джерелом формування фінансових ресурсів; розглядає кошти й ресурси, виведені із обороту чи не враховані в офіційній статистиці (наприклад, обсяги відтоку капіталів та ресурсів, що обслуговують тіньовий оборот; іноземну готівку поза банками, гроші гастарбайтерів тощо) [15, с. 59].

Водночас Портна О. вважає, що сутнісною основою функціонування сукупного фінансового потенціалу країни є капітал в усіх його формах, використання якого забезпечує зростання вартості, доходу, досягнення соціально-економічних ефектів, а ресурси, запаси, засоби та результати діяльності опосередковують створення та рух капіталу, виступаючи матеріальною основою фінансового потенціалу [10].

Фінансовий потенціал – це вартісна категорія, яка дозволяє виміряти в абсолютних обсягах та визначити у відносних показниках наявні фінансові активи економічних суб'єктів, змоделювати їх потенційні можливості до нарощування та реалізації у майбутньому. Вивчення та оцінка фінансового потенціалу, відносин, що його характеризують, показників, які надають можливість визначити розміри його та окремих складових, дозволяє не лише досліджувати процес формування, накопичення та використання фінансових активів економічних суб'єктів в процесі їх діяльності, але й виявити тенденції, закономірності, механізм управління фінансовим потенціалом, що дозволить впливати на його результативність, формувати умови для забезпечення оптимальності дій та заходів, відповідно до тенденцій національного і світового розвитку, пріоритетів та потреб економічних суб'єктів [8, с. 51].

Отже, фінансовий потенціал держави – це одна з ключових базових характеристик економіки. Від його обсягу та ефективності управління залежать напрями та результативність національної фінансової стратегії – важливого інструменту реалізації довгострокових національних планів країни, забезпечення її незалежності і безпеки та сталого розвитку.

Сьогодні, в період реалізації адміністративно-територіальної реформи, яка супроводжується набуттям регіонами економічної і фінансової самостійності, зростає роль кожного регіону у формуванні фінансового потенціалу держави.

Досліджуючи фінансовий потенціал регіонального розвитку Буряченко А. Є. [3] визначає його як «спроможність акумулювати фінансові ресурси за допомогою використання наявних дохідних джерел та формування сприятливого інвестиційного клімату завдяки застосуванню відповідних фінансових інструментів з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку відповідної території». Досліджуючи роль фінансового потенціалу у забезпеченні розвитку регіону Кучер Г., беручи до уваги інші наукові дослідження, зосереджує увагу на можливостях формування, нарощування та ефективного використання фінансових ресурсів відповідно до внутрішніх та зовнішніх умов для задоволення потреб суб'єктів в регіоні та забезпечення його соціально-економічного розвитку [7, с. 93].

Фінансовий потенціал регіону доцільно розглядати як важливий показник його соціального, економічного та екологічного розвитку, що має використовуватися при формуванні стратегії розвитку регіону. Він формується суб'єктами економіки і населенням, що розташовані та проживають на його території. Крім цього, фінансовий потенціал регіону може формуватися за рахунок залучення зовнішніх джерел, включаючи трансферти з державного бюджету, інвестиційні надходження з інших регіонів, іноземні інвестиції тощо. Це забезпечує фінансову стабільність і виконання стратегічно важливих для регіону завдань.

Згідно з ресурсним підходом, фінансовий потенціал є сукупністю фінансових ресурсів. Більшість авторів наголошують саме на тому, що фінансовий потенціал становить не лише використувані в певний період часу фінансові ресурси, а й ті, які залишаються незадіяними, але в будь-який момент можуть бути мобілізовані. Таким чином, згідно з ресурсним підходом, фінансовий потенціал характеризується однобічними властивостями. Тому Дем'янчук О. І. пропонує використовувати системний підхід, який розглядає фінансовий потенціал як загальний обсяг фінансових ресурсів, що утворюються за рахунок усіх джерел у межах адміністративно-територіальної одиниці, і характеризує фінансові можливості території [5, с. 153].

У формуванні фінансового потенціалу регіону важливу роль відіграє фінансовий потенціал підприємств, які розміщені на його території. У сучасних наукових дослідженнях, присвячених фінансовому потенціалу є ряд визначень. Зокрема, Толпежніков Р. [12] визначає фінансовий потенціал підприємства як сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для забезпечення операційної та інвестиційної діяльності і досягнення загальносистемних цілей. Фінансовий потенціал сприяє визначенню результативності використання фінансових активів, досягненню індикативних, планових та прогнозних показників, у тому числі ліквідності, стійкості, прибутковості, платоспроможності тощо.

Сутнісний підхід до розуміння фінансового потенціалу суб'єкта господарювання визначає його максимально можливою сукупністю наявних і прихованих можливостей фінансового розвитку підприємства, формування і використання яких побудоване на процесі зміни вартості грошових фондів, що опосередковує використання кожного з інших елементів сукупного потенціалу з урахуванням відповідних фінансових обмежень за наявності певних видів ресурсів. Разом з тим сутнісний аспект фінансового потенціалу більшість науковців розглядає через призму ресурсного підходу. Він характеризує минуле, теперішнє і майбутнє сукупністю показників, які повинні як кількісно (ресурси), так і якісно (результат) визначити розвиток суб'єкта господарювання. Саме тому фінансовий потенціал визначається сукупністю ресурсів та результату діяльності, що забезпечують розвиток суб'єкта на найближчу та довгострокову перспективи [11, с. 81].

Отже, фінансовий потенціал відображає можливість отримання доходів різними економічними суб'єктами на конкретній території за умови мобілізації і використання фінансових ресурсів у необхідній кількості в певний період часу. Тому державні територіальні органи та органи місцевого самоврядування повинні не тільки декларувати, а реально створювати максимально сприятливі умови для діяльності суб'єктів

господарювання усіх форм власності, що функціонують у межах відповідної території. Ініціація органами місцевої влади процесів надання пільгових умов залучення фінансових ресурсів для розвитку підприємств пріоритетних галузей економіки, як зазначає Алексєєнко І. І. [2, с. 65], дозволить створювати умови не лише сприятливого інвестиційного клімату, а й є підґрунтя для активізації діяльності малого та середнього бізнесу.

Важливою складовою фінансового потенціалу регіонів і держави в цілому є фінансовий потенціал домогосподарств, який сприяє формуванню інвестиційної привабливості регіональної економіки та її розвитку. Населення за рахунок власних коштів, через механізм суспільного попиту, забезпечує зростання виробництва та задовольняє попит на фінансово-інвестиційні ресурси, необхідні для інноваційного розвитку регіону.

Фінансовий потенціал домогосподарств є резервом інвестиційних ресурсів для розвитку економіки та наповнення бюджетів різного рівня. Населення акумулює та використовує грошові кошти, які поступають з різних джерел: від трудової діяльності (заробітна плата та дохід від підприємницької діяльності), поточних соціальних трансфертів, власності. Грошові кошти використовуються на споживання та заощадження. Таким чином відбувається процес взаємодії населення з виробничою та фінансовою сферами. Результати економічної та виробничої діяльності домогосподарств впливають на добробут окремого домогосподарства та його членів, регіону та всієї держави, а розширене споживання та інвестиційний характер заощаджень формують вектор сталого людського розвитку [11, с. 80].

Досліджуючи дану проблематику Т. О. Кізіма [6, с. 6] визначає фінансовий потенціал домогосподарств як сукупність наявних і тимчасово незадіяних фінансових ресурсів, які характеризують фінансові можливості домогосподарства, тобто здатність здійснювати у повному обсязі всі необхідні витрати та формувати заощадження. Таким чином, населення не тільки стимулює зростання виробництва через механізм сукупного попиту, але й задовольняє попит на фінансово-інвестиційні ресурси, необхідні для інноваційного розвитку регіону.

В контексті розгляду цього питання важливим є залучення фінансового потенціалу домогосподарств в економічний розвиток окремих регіонів і економіку країни загалом. Зокрема, це надходження грошових переказів трудових мігрантів в Україну. За інформацією Національного банку України починаючи з 2007 р. сума грошових переказів трудових мігрантів в Україну щороку зростала. Найбільше коштів надійшло у 2013 р. – 8,5 млрд. дол. США. Офіційні обсяги грошових переказів трудових мігрантів із-за кордону в 2016 р. склали 5,4 млн. дол. США або 5,8 % ВВП країни. За інформацією Національного інституту стратегічних досліджень, в Україні до інвестування за рахунок зароблених за кордоном коштів вдаються лише 7-8 % громадян [9]. Разом з тим, порівняння обсягів грошових переказів трудових мігрантів дає підстави для висновку, що міграція та кошти які вона переказує на Україну певним чином все ж пов'язана із інвестиційною діяльністю громадян.

Отже, фінансовий потенціал держави перебуває в інфраструктурній взаємодії з фінансовим потенціалом регіонів, суб'єктів господарювання та домогосподарств. Фінансовий потенціал, з одного боку, є джерелом забезпечення належного функціонування держави та її сталого розвитку, а з іншого – результатом попередньої фінансової діяльності. У цьому контексті простежується взаємозв'язок між фінансовими ресурсами і фінансовим потенціалом.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. В результаті проведеного дослідження встановлено, що фінансовий потенціал держави є сукупністю наявних і потенційних фінансових ресурсів та людських властивостей, що мобілізуються й спрямовуються на забезпечення сталого розвитку. Головним об'єктом фінансового потенціалу виступають економіка.

Фінансовий потенціал сприяє визначенню результативності використання фінансових активів, досягненню індикативних, планових та прогнозних показників, у тому числі ліквідності, стійкості, прибутковості, платоспроможності тощо. У сучасних умовах політичної, економічної та соціальної нестабільності на передній план висувається проблема вивчення фінансового потенціалу сталого розвитку країни. Для забезпечення соціально-економічного розвитку країни важливим є розробка вираженої, реалістичної фінансової політики з урахуванням стратегічних пріоритетів та забезпечення ефективного управління наявним фінансовим потенціалом.

Подальшими науковими дослідженнями у даному напрямку можуть бути дослідження фінансового потенціалу та людського розвитку, взаємозв'язок фінансового потенціалу та розвитку адміністративно-територіальних одиниць,

Список використаних джерел.

1. 7 цілей сталого розвитку – відлік пішов. [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku/>

2. Алексєєнко І. І. Прогнозування розвитку фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці / І. І. Алексєєнко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1204/12aiipod.pdf>

3. Буряченко А. Є. Фінансовий потенціал регіонального розвитку: Монографія. – К.: КНЕУ, 2013. – 342 с.
4. Газуда М. В., Индус К. П., Лалакулич М. Ю. Детермінанти формування і удосконалення системи управління фінансовим потенціалом України / М. В. Газуда, К. П. Индус, М. Ю. Лалакулич. – Ужгород: Видавництво «ФОП САБОВ А. М.», 2017. – 220 с.
5. Дем'янюк О. І. Теоретичні основи фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці / О. І. Дем'янюк // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_32
6. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: концептуальні засади теорії і практики: Автореф. дис... докт. екон. наук: спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Терноп. нац. екон. ун-т. – Т., 2011. – 36 с.
7. Кучер Г. В. Фінансовий потенціал як економічна категорія / Г. В. Кучер. – Актуальні проблеми економіки, 2014. – №9. – С.46-52.
8. Кучер Г. Фінансовий потенціал економічного розвитку: теоретичний аспект / Г. Кучер // Вісник КНТЕУ, 2014. – № 4. – С.92-103.
9. Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання: Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/>
10. Портна О. В. Теоретичні підходи до визначення сукупного фінансового потенціалу країни / О. В. Портна // Проблеми економіки. – 2013.– №3. – С. 128-133.
11. Тулай О. І. Фінансовий потенціал держави у стимулюванні сталого людського розвитку / О. І. Тулай // Актуальні проблеми економіки, 2015. – № 2. – С. 79-86
12. Толпежніков Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності.– 2013.– Вип. 2, Т. 1. – С. 277–282.
13. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 316 с.
14. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: [монографія] / за ред. д-ра екон. наук, професора О. П. Кириленко та д-ра екон. наук, доц. О. І. Тулай. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 414 с.
15. Шумська С. С. Фінансовий потенціал країни: методологія визначення та оцінки / С. С. Шумська // Фінанси України, 2007. – №5. – С 55-64.

References.

1. 7 sustainable development goals – starting now (2016), [Online], available at: <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku/>
2. Alekseenko, I. I. “Forecasting of development of financial potential of administrative-territorial units”, *Prohnozuvannya rozvytku finansovoho potentsialu administratyvno-terytorial'noyi odynytisi*, [Online], available at: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1204/12aiipod.pdf>
3. Buryachenko, A. E. (2013), *Finansovyy potentsial rehional'noho rozvytku* [Financial potential of regional development], KNEU, Kyiv, Ukraine.
4. Gasuda, M. V. Indu, K. P. and Lalakulich, M. Yu. *Determinanty formuvannya i udoskonalennya systemy upravlinnya finansovym potentsialom Ukrayiny* [Determinants of formation and improvement of the system of management of financial potential of Ukraine], Uzhgorod, Ukraine.
5. Demyanuk, O. I. (2013), “The theoretical framework of financial potential of administrative-territorial units”, *Teoretychni osnovy finansovoho potentsialu administratyvno-terytorial'noyi odynytisi*, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_32
6. Kizima, T. O. (2011), *Finansy domohospodarstv: kontseptual'ni zasady teorii i praktyky* [Finance of households: a conceptual framework of theory and practice], Money, Finance and credit, Ternopil, Ukraine.
7. Kucher, G. V. (2014), “Financial potential as an economic category”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 9, pp. 46-52.
8. Kucher, G. V. (2014), “Financial potential of economic development: theoretical aspect”, *Visnyk KNTEU*, vol. 4, pp. 92-103.
9. The national Institute for strategic studies (2013), “Migrants transfers from abroad and possible actions for their promotion and effective use: policy brief / national Institute for strategic studies under the President of Ukraine”, [Online], available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/> (Accessed 2013).
10. Portna, O. V. (2013), “Theoretical approaches to defining the aggregate financial potential of the country”, *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 128-133.
11. Tulai, O. I. (2015), “The financial capacity of the state to promote sustainable human development”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 2, pp. 79-86.
12. Tolpezhnikov, R.O. (2013), “The nature and method of assessment of financial potential of the enterprise”, *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti*, vol. 2, pp. 277–282.

13. Fedonin, O. S. Repin, I. M. and Oleksyuk, O. I. (2003), *Potentsial pidpryyemstva: formuvannya ta otsinka*, [Enterprise potential: formation and evaluation], KNEU, Kyiv, Ukraine.
14. Tulai, O. I. (2017), *Formuvannya finansovoho mekhanizmu staloho rozvytku Ukrainy*, [The formation of the financial mechanism of sustainable development of Ukraine], TNEU, Ternopil, Ukraine.
15. Shumskaya, S. S. (2007), "Financial potential of the country: methodology for determination and evaluation", *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 55-64.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2018 р.